

GRUPO PROVINCIAL
G-32014003
xosebaltar@bng.gal

Bernardo Varela López, voceiro do grupo provincial do BNG na Deputación de Ourense, ao abeiro da Lei da Administración Local de Galiza e demais disposicións concordantes presenta a seguinte moción: **en defensa do patrimonio.**

EXPOSICIÓN DE MOITVOS

Sinalaba Vicente Risco en “Xeografía Xeral do Reino de Galiza” a natureza da provincia de Ourense, afirmando que “A provincia de Ourense non é unha entidade histórica nin xeográfica. É un pedazo de territorio de Galiza, artificialmente cortado pola lei provincial, unha creación administrativa sen deslinde natural, sen tradición anterior, sen pasado. Non é posible facer a historia da provincia de Ourense, porque non a ten; cabe soamente anotar aquí aqueles feitos da historia de Galiza que se desenvolven dentro dos límites que a administración nos sinalou.”

Con todo, esta delimitación administrativa xestionada desde a Deputación ten a honra de asentarse sobre uns territorios que lle legaron un importante patrimonio tanto cultural como natural. Sendo a provincia cun maior número de elementos patrimoniais do País e a segunda do Estado. Así o avalan tres parques naturais, tres monumentos naturais, un Paisaxe protexido, dous Espazos Naturais de Interese Local, dúas Reservas da Biosfera (tres proximamente), dez zonas de Especial Protección dos Valores Naturais (LIC`S e ZEPA`s), setenta e oito Bens de Interese Cultural **catalogados** e infinidade de celebracións etnográficas. Por non falar dos milleiros de recursos culturais inventariados sobre os que non existen estatísticas fiables.

Porén este patrimonio vese constantemente ameazado por múltiples problemas, nunha provincia que afronta un reto de supervivencia coa desaparición de case 200.000 habitantes en pouco máis de 50 anos. Unha realidade demográfica na que o despoboamento xera un auténtico problema para a conservación do patrimonio, se temos en conta o importante peso que desde sempre tivo a veciñanza no seu coidado, para a que primaba a súa conservación sobre intereses económicos e mesmo o coidou e defendeu ante inxerencias de calquera tipo.

Agora as vagas de lumes que se repiten ano tras ano, e as veces, os propietarios dos terreos, particulares ou comunidades de montes, que descoñecen os tesouros que estes ocultan, ou outras que prefiren facer como que non saben, ante a inxerencia de que lles xere problemas se aparecen restos arqueolóxicos nas súas propiedades son problemas constantes. Cando non actuacións lamentábeis das propias administracións que teñen afectado por acción ou omisión á conservación desa innegable riqueza que

nos foi legada. O resultado é unha destrución lenta pero constante, que xa sementou a preocupación entre os especialistas.

A Deputación de Ourense creaba en 2016 unha comisión Provincial de Patrimonio para potenciar, difundir, e preservar a riqueza histórica, monumental e cultural da provincia de Ourense. Creada no Pazo Provincial e presidida polo Presidente da institución co obxecto de reunir aos principais técnicos e representantes de institucións vinculados ó patrimonio provincial ourensán, para que avaliasen, analizasen e elaborasen informes referidos a **temas patrimoniais nos que traballaba e colaboraba a Deputación**, para “achegar propostas que contribúan a seguir potenciando e poñendo en valor a riqueza monumental da nosa provincia”. Comisión que se convocaría periodicamente cada tres meses.

Pasados xa cinco anos da creación desa comisión o desleixo ante o noso patrimonio é palpable na provincia, non só é cuestionábel por parte de administracións, sinaladamente da Xunta de Galiza como administración competente e responsábel do noso patrimonio, senón tamén dunha perda de sensibilidade ante os elementos máis vulnerables do mesmo. Os atentados contra o patrimonio cultural é unha constante na provincia de Ourense. Manténdose no tempo roubos, actos vandálicos e “accidentes” (intencionados ou non).

Hai unha actitude que aínda está presente en Galiza ante os nosos tesouros patrimoniais, que tende a menosprezalos e velos como un atranco ao desenvolvemento, mesmo entre administracións. E así atopamos esporadicamente cargos públicos que ignoran requirimentos de patrimonio; tratan de ignorar informes arqueolóxicos, ou os que agochan a prevalencia de intereses económicos fronte ao patrimonio, tras a escusa dun descoñecemento de patrimonio catalogado nos seus concellos.

Como non lembrar o lamentablemente famoso caso do Mosteiro de Santa María de Melón coas obras dun polideportivo promovidas ao seu carón polo seu ex-alcalde xa condenado; ou as aínda inconclusas obras para a construción dun Albergue no entorno do Mosteiro de Oseira, que contarán con todos os permisos, pero non deixan de sorprenden á veciñanza e quen alí se achega polo imposible encaixe nun entorno de semellante pouso histórico e patrimonial. Actuacións agresivas que xeran o risco de degradar elementos patrimoniais como este de Oseira, sería tamén a posible afección de Parques Eólicos en espazos tan singulares como a Casa da Neve en Celanova, senón se artellan as medidas de protección correspondentes.

Os ataques contra o patrimonio non son, nin moito menos, exclusivos de zonas rurais. Así podemos ver como na cidade de Ourense se poden enumerar no que vai de ano diversas negligencias, actos vandálicos, e agravios de diversa índole contra o noso patrimonio. Con motivo da rehabilitación arquitectónica do Museo Arqueolóxico Provincial de Ourense destruíuse un “Taboleiro de Muiño” labrado en tempo inmemorial nunha das pedras do antigo pazo Episcopal; a desaparición da estatua de bronce ‘Home’, de Xosé Cid, do seu emprazamento no Parque Miño; ou a mutilación da estatua na honra de Alexandre Bóveda, da que foron cercenados os gromos de carballo que dan sentido á obra e sen os cais a estatua perde todo o significado.

O abandono tamén é outro dos graves problemas que padece o noso patrimonio. Así a provincia de Ourense triplicou desde 2018 a “lista vermella” de monumentos en

ruínas. Dos cincuenta bens galegos que hai nesta lista da asociación “Hispania Nostra”, nove son de Ourense: A torre de Torán en Taboadela, a torre do Olivar en Toén, o mosteiro de San Paio de Abeleda en Castro Caldelas, Bon Xesús de Trandeiras en Xinzo, o mosteiro de Santa María de Melón, o Priorato de Santa Comba de Naves en Ourense, a reitoral de San Xoán de Barrán en Piñor, o mosteiro de Santa Uxía de Lobás no Carballiño, a torre de Sande en Cartelle. Son os nove monumentos que constitúen esta “lista vermella” que recolle aqueles elementos do Patrimonio Cultural “que se atopen sometidos a risco de desaparición, destrución ou alteración esencial dos seus valores, ao obxecto de dalos a coñecer e lograr a súa consolidación ou restauración”. A pesar de que algún destes elementos patrimoniais foi incluído de forma provisional ao ter os seus donos un proxecto de consolidación que non de recuperación integral, o feito pon de manifesto a degradación paulatina ante o abandono, aínda que a lei obrigue a velar polo patrimonio.

Esta realidade evidencia unha falta de planificación acorde ao valor patrimonial que atesoura a provincia de Ourense, unha deixadez cando non negligencia flagrante da Conselleira de Cultura e Universidades Xunta de Galiza, responsábel de facerse cargo desta realidade. Neglixencia que delatou o contundente e demoledor informe do Comité Internacional dos Monumentos e dos Sítios (Icomos) no que denega que a Ribeira Sacra, que integra a once concellos da provincia de Ourense, non sexa inscrita na Lista do Patrimonio Mundial, manifestando claramente o organismo asesor da UNESCO a inexistencia dunha planificación política patrimonial por parte da Xunta.

Porén unha realidade da que a Deputación provincial de Ourense non pode desentenderse, xa que sen dúbida un dos mais importantes activos cos que contamos é esta riqueza patrimonial que cando é posta en valor como no caso de San Cibrao de Las (entre Punxín e San Amaro) ou o Castro de Armea en Allariz, non só nos permite identificar as nosas raíces senón que se converte en revulsivo socioeconómico de primeira magnitude. Sendo este un dos retos aos que terá que facer fronte a Deputación nos próximos anos, é preciso actuar con estratexia e non en base a urxencias, para que o patrimonio que herdou da historia galega perdure unha vez esta Deputación pase o relevo a outra institución tras a desaparición dos lindes artificiais da provincia, que diría Vicente Risco.

ACORDOS

1. O pleno provincial da Deputación de Ourense insta ao goberno provincial a reactivar a Comisión Provincial de Patrimonio.
2. Instar á Xunta de Galiza a elaborar un informe sobre a situación do patrimonio cultural da provincia, e que este sexa remitido á Deputación de Ourense e a todos os concellos desta provincia.
3. Instar á Xunta de Galiza a deseñar en coordinación coa Deputación provincial un proxecto global de xestión do patrimonio sostíbel, para a protección dos elementos patrimoniais da provincia. No que se priorice o coñecemento e valorización do patrimonio sobre criterios turísticos, que poden ser complementarios, pero non á inversa. Coa conseguinte partida para estes fins nos Orzamentos da Xunta para o ano 2022 e seguintes.

4. Posta a disposición dos propietarios de bens catalogados, dos cadros técnicos da Deputación de Ourense para o deseño de proxectos destinados a garantir a consolidación do patrimonio cultural que eviten o seu deterioro.
5. Crear un fondo que con criterios obxectivos na súa adxudicación, apoie a persoas físicas e institucións propietarias de bens patrimoniais catalogados dispostos a emprender reformas de rehabilitación de ditos bens.
6. Que a Deputación de Ourense emprenda un proxecto didáctico de divulgación patrimonial para a concienciación a cargos municipais, e propietarios individuais e colectivos veciñais, dos bens patrimoniais que atesouran os seus concellos, incidindo no valor social do patrimonio, evitando así que as medidas sexan reactivas aos danos.
7. Instar á Xunta de Galiza a elaborar e poñer en funcionamento un plan pedagóxico patrimonial escolar para que o coñecemento, o coidado e o que representa o patrimonio forme parte dos principios educativos das nenas e nenos.
8. Instar á Consellería de Cultura e Universidades da Xunta de Galiza en coordinación coa Deputación de Ourense a implementar ferramentas dixitais para a difusión e coñecemento do noso patrimonio.
9. Instar á Xunta de Galiza a dar traslado do proxecto de albergue que se está realizando no Mosteiro de Oseira, a fin de poder avaliado en profundidade nesta Deputación. Si este non fora trasladado a data da celebración deste pleno.

Ourense, 15 de xullo de 2021

Asdo: Bernardo Varela López
Voceiro do grupo provincial do BNG

A Sr. Presidente da Deputación Provincial de Ourense